

De Heraut

door de

Gereformeerde Kerken in Nederland.

Het nadrukken van den inhoud van dit blad is verboden overeenkomstig de Wet op het Auteursrecht.

Zondag 16 Februari 1919. N°. 2143.

Dit blad wordt geregeld des Vrijdags aan de genabonnen verzonden. Bijdragen van medewerkers, ingezonden stukken en alles wat verder den inhoud van dit blad betreft, te adresseren aan de REDACTIE. Abonnementen en Advertentieën aan de ADMINISTRATIE. Bureau: N.Z. Voorburgwal 58—60, te Amsterdam. Inschrijvingen, die later dan Dinsdag 's namiddags te 12 uur worden ontvangen, kunnen voor het nummer van die week niet meer in aanmerking komen.

Abonnementsprijs: franco aan huis, per drie maanden /1.50 bij vooruitbetaling; voor het buitenland en Ned.-Indië per jaar /7.10 bij vooruitbetaling. Afzonderlijke nummers /—15.
Advertentie: van 1 tot 6 regels /1.30, met inbegrip van bewijzenummer, voor elken regel meer /—20. Aanvragen en vermelding van leefgegevens /—12 per regel.

Van de Kerk.

VII.

Tot welke komende, als tot eenen levenden steen, van de menschen wel verwerpen, maar bij God uitverkoren en dierbaar. 1 Petr. II: 4.

De schijnbare verwarring tusschen het organische en mechanische bestand der Kerk, komt in de Heilige Schrift herhaaldelijk aan de orde. Met name de apostel Petrus legt op de twee-eenheid van beide sterken nadruk. In 1 Petr. II: 4 v.v. meent hij deze eenheid zelfs breed uit. Van den Christus toch zegt hij aan de verstrooide Christenen in Klein Azië: „Tot welken komende als tot eenen levenden steen, die van de menschen wel verwerpen, maar bij God uitverkoren en dierbaar is, zoo wordt dan ook gij zelven als levende steen, gebouwd tot een geestelijk huis”, en dan laat hij er in één adem op volgen: „tot een heilig priesterdom, om geestelijke offeranden op te offeren.” En na zich aldus zelf te hebben uitgesproken, verwijst hij dan naar wat Jesaja schreef in hoofdstuk XXVIII: 16, schrijvende: „Daarom is ook vervat in de Schrift: Ik leg in Sion eenen uitersten hoeksteen, die uitverkoren en dierbaar is”. En daarop laat hij dan volgen: „Maar tot den ongeschiedene wordt gezegd: De steen dien de bouwlieden verwerpen hebben, deze is geworden tot een hoofd des hoeks en een steen des aanstoots en een rots der eijernis”. Geheel deze omwenteling, die de levende Kerk vergelijkt met een gebouw uit hoeksteen en steen saamgesteld, is dan ook aan Jesaja ontleend, bij wien we in gemelde plaats lezen: „Daarom alsoo zegt de Heere HEERE: Zie, Ik leg een grondsteen in Sion, eenen beproefden steen, eenen kostelijken hoeksteen, die wel vast gegrondvest is, en Ik zal het gericht stellen naar het richtsnoer, en de gerechtigheid naar het paslood”; een opmerkelijke en tekenende uitspraak, waarheen ook de apostel Paulus in Rom. IX: 33 verweest. Die gedachte van het bouwen der Kerk, nu in geestelijken zin genomen, keert dan ook gedurig terug. Zoo schreef de apostel Paulus ook in 1 Cor. III: 10 en 11: „Ik heb als een wijs bouwmeester het fundament gelegd, en een ander bouw daarop; maar een iegelijk zie toe, hoe hij daarop bouw”. Zelfs zet de apostel dan zijn beelddespraak in zooverre nog verder voort, dat hij er op wijst, hoe eenmaal in dit heilige gebouw de brand zal inslaan, en hoe alsdan door dien brand zal uitkomen, wat solide steen of metaal was, en wat slechts als vergankelijk hout er tusschen in was geschoven. Aldus toch gaat hij in vs. 12 voort: „Indien iemand op dit fundament bouwde goud, zilver, kostelijken steen, hout, hoestoppelen, zoo zal eens iegelijks werk openbaar worden, dewijl het door 't vuur ontdekt wordt, en hoedanig een iegelijks werk is, zal het vuur beproeven”. De Christus zelf heeft zich dan ook op dit beeld van de steenen beroepen, toen hij in Matth. XXI: 42 zich aldus uitsprak: „Hebt gij nooit gelezen in de Schriften: De steen, dien de bouwlieden verwerpen hadden, is tot een hoofd des hoeks geworden”. Een tekst daarom te interessanter, omdat de berijming van deze uitspraak in het kerkelijk gebruik inging: „De steen, dien door de tempelbouwers verachtelijk was een plaats ontzegt, is tot verheering der beschouwers, Door God ten hoofd des hoeks gelegd”.

Nu mag aangenomen, dat dit herhaaldelijk beroep op den hoeksteen vanzelf opkwam uit de aanschouwing van den tempel op Sion. De toenmalige eeredienst was tempeldienst. Het volk dat ter aanbidding opging, zag het luisterrijke gebouw voor oogen, en zoo kon het bijna niet anders of de geestelijke beelddespraak moest zich hiermee verbinden. Toch mag hier niet uitsluitend aan den beeldvorm, dien men voor oogen zag, gedacht worden. Immers, evenals de Tabernakel, had ook de Tempel op Sion een geestelijke beduidenis. En hieraan is het toe te schrijven, dat aan de afbeeldende beduidenis van den steenen tempel, ook het beeld ontleend werd voor de geestelijke actie, die in verband met het heiligmakend van Gods Almacht zou uitgaan, en straks in den Christus zou belichaamd worden. Doch al is nu die steenen tempel op Sion niet gegaan, toch heerees die tempel als vanzelf in de Kerk, en wel niet in de steenen gebouwen, die voor den eeredienst gebedigd worden, doch in de gemeente zelve, die nu, op elke plaats waar ze optrad,

de verwezenlijking in zich droeg van wat eenmaal in den steenen Tempel, en zelfs reeds in den houten Tabernakel, verbeeld was. Vandaar dan ook, dat de Apostelen, zoo dikwijls ze dit thema aan de orde stellen, steeds geneigd zijn, om op de oud-Testamentische beelddespraak van den steenen tempel terug te gaan, en zulks temeer, naardien ook de Christus zelf, gelijk we aangaven, hiernaar verwezen had. Geheel dit beroep op het steenen huis uit Israels eeredienst wordt alsoo niet, en dit is 't opmerkelijke, in verband gebracht met onzen eeredienst in het kerkgebouw, maar integendeel met het geestelijk corps der geloovigen. Petrus zegt, dan ook in 1 Petr. II: 5: „Zoo wordt gij ook zelve als levende steen, gebouwd tot een geestelijk huis”, en dit lost zich dan hierin op, dat de geloovigen geëerd worden (zie vs. 8) als een heilig priesterdom, niet om 't zij duiven, 't zij kalveren, maar om geestelijke offeranden te offeren, die Gode aangenaam zijn. Er wordt alsoo vastgehouden aan de beelddespraak, die ontleend is aan den Tempeldienst des Ouden Verbonds, doch het wordt alles vergeestelijkt, en hiërdoor boven den uitwendigen vorm verheven.

In verband hiertoe is 't van niet minder belang er op te letten, hoe de Schrift de vereniging ons voorteekent van de twee afzonderlijke bestanddelen, die de Kerk in zich droeg, toen eerst enkel uit de Joden, maar straks ook uit de Heidenen, belijders van den Christus als nieuw verschijnsel in het wereldgeheel optraden. Vooral in zijn brief aan de Kerk van Efeze legde Paulus hier nadruk op. Als Christus, zoo laat de Apostel zich in h. II: 10 uit, „zijn we Gods maaksel, geschapen in Christus Jezus tot goede werken, die God voorbereid heeft, opdat wij daarin wandelen zouden”. Hij wil daarom, dat zij die eertijds Heidenen waren in het vleesch, zonder Christus, „geen hope hebbende, en zonder God in de wereld, ... thans medegebouwd zouden worden tot een woonstede Gods in den geest”. Het onderscheid viel nu eenmaal niet te loochenen, de Israëlieten hadden een openbaring ontvangen en waren door een licht bestraald, dat de Grieken en Romeinen, en in 't algemeen de Heidenen, misten. Doch thans, nu die beide elementen, de Joden en de Heidenen, op geestelijk terrein met elkander in aanraking komen, en beide elementen door de genade die in Christus is, verrijkt worden, nu valt vanzelf de scheiding die vroeger bestaan heeft, weg, en wordt die eenheid geboren, waarin de Kerk van Christus haar glorie moet zoeken. De beelddespraak van den Apostel desaan gaande blijft dan ook steeds even aangrijpend. Hij wijst er de Kerk van Efeze op, dat God de Heere hem door bijzondere openbaring een verborgenheid heeft bekend gemaakt, die de bekeerde Christenen uit zichzelf niet konden vaststellen. Zoo toch laat hij zich in Efeze III: 3 v.v. hierover uit: Er is mij een bedeling der genade door mijn God gegeven, en wel deze, „dat Hij mij door openbaring heeft bekend gemaakt een verborgenheid, welke in andere eeuwen den kinderen der menschen niet is bekend gemaakt, gelijk zij nu geopenbaard is aan zijn heilige apostelen en profeten door den Geest”. En van die verborgenheid zegt hij dan nader in vs. 6: „Namelijk dat de Heidenen medeërfgenaam zijn, en van hetzelfde lichaam, en medegenooten zijner beloften in Christus door het Evangelie”. Zelfs legt hij hierop zelf een geheel eenigen nadruk, dat hij in vs. 8 aldus vervolgt: „Mij, den allerminste van alle de heiligen, is deze genade gegeven, om ook de Heidenen zóó te verlichten, dat zij mogen verstaan, welke de gemeenschap der verborgenheid zij, die van alle eeuwen verborgen is geweest in God, opdat nu door de Kerk bekend gemaakt worde aan de overheden en de machten in den hemel de veelvuldige wijsheid God, naar het eeuwige voornemen dat Hij gemaakt heeft in Christus Jezus, onzen Heere”. Een openbaring, waarop de apostel zelf een nadruk legde, dat hij ook aan de Kerk te Colosse in schier gelijken zin schreef (zie Col. I: 26 v.v.): „De verborgenheid die verborgen is geweest van alle eeuwen en van alle geslachten, maar nu geopenbaard is aan zijne heiligen, aan wie God heeft willen bekend maken, welke zij de rijkdom der heerlijkheid van deze verborgenheid onder de Heidenen.” Ook naar Rome schreef de apostel (zie Rom. XVI: 25) dat hem gegeven was te kennen „de verborgenheid, die van de tijden der eeuwen verzwegen was geweest, maar die nu geopenbaard was geworden ... en onder de Heidenen was bekend gemaakt”. Zin en bedoeling van deze openbaring

is zelfs niet alleen, om ook de Heidenen te doen deelen in de rijkdommen der Openbaring die aan Israel was ten deel gevallen, maar zelfs gaan de bekeerden uit de Heidenen voorop, gelijk het reeds in den lofzang van Simeon (Lucas II: 25) uitkwam, die zong: „Een licht tot verlichting der Heidenen en tot heerlijkheid van uw volk Israel”. In Jesaja XLII: 6 stond het nog omgekeerd; eerst werd eigenaardig in het verbond des volks, en daarop eerst volgde in de tweede plaats „tot een licht der Heidenen”. Bij Simeon daarentegen is de Joodsche voorkeur reeds geweken, en hij plaatst de Heidenen op den voorgrond, om daarop eerst de Israëlitische beelddespraak te laten volgen. Deze keer in de volgorde nu is daarom zoo gewichtig, omdat in Israel de Messiaansche Openbaring nog geheel in het burgerlijke leven des volks was ingeweven, terwijl eerst na den ingang van het Evangelie in de Heidenenwereld, de Christelijke Openbaring een geheel zelfstandige positie erlangde, en dien tevensgevolg ook de Kerk op zich zelf kwam te staan, Israels roeping droeg een geheel eigen karakter en was in een geheel eigenaardig vorm gekleed, doch gold dan ook slechts voor een tijd. Toen alles afviel, en ten slotte de Zondvloed komen moest, om de heilige roeping aan een bepaald geslacht te verbinden, verloor uiteraard de Messiaansche Openbaring haar volstrekte zelfstandigheid, en kon de Kerk niet als op zich zelf staande grootheid optreden. Ze bleef als ingewikkeld eerst in het Noachisch, straks in het Abrahamitisch geslacht, en werd ten slotte in de Israëlitische beelddespraak met de existentie van een afgezonderd en op zichzelf staand volk als vereenzelvigd.

Dit moest zoo, en 't kon niet uitblijven, zoo de Kerk niet nogmaals, even als in de dagen van Noach, geheel vervallen; maar van de andere zijde was aan deze regeling der historie de schaduwkant verbonden, dat de zelfstandigheid en afgezonderdheid van de Kerk er tijdelijk door werd opgeheven. Natuurlijk bleef de Kerk wel, en ging ze ook al deze eeuwen van Abraham tot Bethlehem onafgebroken door, doch haar gang boette nu 't zelfstandig historisch verloop in. Zou de Openbaring stand houden en zich allengs volenden kunnen, dan moest ze aan de historie en aan het lot van een bepaald volk verbonden worden, en zulks wel in dien zin, dat de betekenis van dat volk juist aan die bijzondere Openbaring ontleend werd. Doch dit nu juist kon niet, of de Kerk moest een deel van haar zelfstandigheid inboeten. Vóór Noach's en met name vóór Abrahams optreden, schreef de Kerk wel van geslacht tot geslacht voort, maar zonder aan één bepaald volk gebonden te zijn, en, door den band aan dit bepaalde volk, zich bestaanszekerheid onder de volken te hebben verworven. In de lange periode van Abraham tot Noach ziet ge dan ook de Kerk almeer wegsinken, tot ten slotte slechts in één familie nog een overblijfsel aanwijsbaar bleef. En ook na Noach's verdwijning zou nogmaals hetzelfde droefte lot aan de Kerk zijn overkomen, indien niet door Abrahams roeping en het straks opkomend verband met Egypte, een eigen volk als drager der Openbaring geformeerd was. Zoo nu erlangde zeer zeker de Openbaring een zelfstandig bestand, maar niet dan ten koste van haar geestelijke vrijheid. Israel ontving nu de Openbaring, en sinds was de Openbaring blootgesteld aan al de stooten, die Israel als volk zelf onderging. De Kerk boette haar eigen wezen voor een niet gering deel in. En hieraan kon geen einde komen dan door de verschijning van den Christus, een verschijning die ten slotte de zelfstandigheid der Kerk herwon, toen de band aan de Kerk van Israel wegviel, en de apostel Paulus jubelen kon over de verborgenheid, dat nu de Heidenen, d.w.z. niet één bepaald volk, maar alle volken der aarde, en alsoo de geheele wereld, het terrein werden dat zich voor de rechtstreeksche ontwikkeling van den geestelijken bloei der Kerk ontsloot.

Zoодоende voegde zich bij de twee vaste gegevens van de wereldkerk, nog een derde bij, waarop niet minder ernstig moet gelet. Waar onder Israel de Kerk almeer haar eigenaardig karakter inboet, herwon ze dit thans, nu ze, na aanvankelijk eeniglijk uit Israel te zijn opgekomen, zich almeer van Israel afscheidde en zich een zelfstandige positie te midden van het groote wereldleven zag toegewezen. Hierbij echter kwam het niet eeniglijk meer aan op de onderscheiding tusschen organisme en instituut, maar voegde zich er een derde noodzakelijk gegeven bij, dat als van zelf uitkwam in de onderscheiding van de onder-

scheiden Kerken, gelijk deze in de onderscheiden volken een eigen karakter erlangden. Eenvormigheid was niet de nieuwe toestand van het kerkelijk leven, waarop moest worden aangestuurd. Te midden was die eenvormigheid uiteraard op geen manier geweest, zoolang de Kerk, zonder zelfstandig bestaan, in het Israëlitische volkenleven was opgenomen. Toen toch beheerschte niet de Kerk den Staat, maar het civiele Staatsleven de positie van de Kerk. Zoodra daarentegen Israels roeping voleind was, en de Christus het heil voor de wereld verwierf, kon het niet anders, of er moest schier tegelijkertijd tweemaal gebeuren, eenzijdig, dat Israel inzonk en als drager van de Kerke Gods wegviel, en dat ten tweede wat dusver tot dit één volk van Israel beperkt was gebleven, al nu in het groote volkenleven der geheele wereld indrong, en zich in dit alzijdige volkenleven als een geheel zelfstandige macht openbaarde.

Alleen maar, hietoe bepaalde zich de roeping der Kerk van Christus voor de toekomst en de Voleinding niet. Dan toch zou de Kerk niet meer in de onderscheidene volken een eigen territorium innemen, maar ten slotte alle volken vervangen. Met alle beslistheid toch wordt ons in de Openbaring voorgezegt, dat ten slotte al wat niet tot de Kerk van Christus behoort, zich vijandig tegen die Kerk zal overstellen, en in 't eind zal afgescheiden worden en ten verderve overgegeven, om uitsluitend over te laten dat deel der menscheit, dat Christus toe zal behooren. Dat zijn dan wel de uitverkorenen, doch uitverkorenen die volstrekt niet eeniglijk hun volzaligheid tengenaan, maar tegelijk een geheel andere roeping zullen vervullen. Deze geredde en ter zaligheid ingeleide uitverkorenen zullen dan toch op geheel eigenaardige wijze de nieuwe menscheit vertegenwoordigen. Nevens deze gezaligden zal er geen sprake wezen van een ander deel der menscheit, dat het oude leven, dat haar eigen was, voortzet. Veeleer zou al wat tot dit oude eigen leven der volken behoorde, geheel zijn afgesneden en wegzinken in 't verderf. In verband hiertoe echter mag het nu geenszins voorgesteld, alsof alsdan de overige menscheit, ook wat haar formatie betreft, op zou houden te bestaan, om eeniglijk een Kerk van biddende eenlingen over te doen blijven. De menscheit als zoodanig toch gaat niet te loor, en wat we in een vorig artikel ontwikkelden over het voortbestaan der wereld, moet thans zeer in het bijzonder ook op de volken worden toegepast. Het gaat hier om het menscheit geslacht, dat zijn grondtype in de oorspronkelijke schepping heeft ontvangen, en dit grondtype bestaat hierin, dat er niet slechts een optelsom van gelijksoortige individuen, door alle eeuwen heen, zich zelf gelijk zou blijven, maar dat er, evenals in de plantenwereld en in de dierenwereld, een eendelooze verscheidenheid zich zou ontwikkelen, die, in gestadig nieuwen vorm, altoos wel hetzelfde grondtype zou doen voortbestaan, maar die tevens aldoor dit steeds zich zelf gelijk blijvende grondtype, in al rijkere variatie zou doen uitkomen.

Aan deze onloochenbare waarheid werd reeds voor bijna een halve eeuw uitdrukking door mij gegeven, toen de kleine studie verscheen over de *Eenvormigheid als vloek van het moderne leven*. Dit was in 1869, en sinds was het steeds mijn toelief, om de veelzijdigheid en veelvormigheid van het menscheit leven, gelijk dit in zijn eersten oorsprong door God geordend was, in steeds helderder licht te doen uitkomen. De moeilijkheid, die zich bij het aandrigen hierop bij de Voleinding, te dezen aanzien steeds voordeed, bestond echter hierin, dat het leven van Christus' Kerk zich in de tegenwoordige beelddespraak steeds meer van het volkenleven moest losmaken, en dat dan toch in 't eind geheel het rijke volkenleven zich in die Kerk moest openbaren. En zoo toch zal het worden moeten. De Kerk van Christus dringt allerwegen in het leven der volken in, en moet tegenover het leven van deze volken, in beslist zin haar zelfstandigheid weten te handhaven; doch gaat eenmaal het einde in, dan zal aan alle volkenleven voor altoos een einde worden gemaakt, en zal er ten slotte niet anders dan de Kerk van Christus overblijven. In de volzaligheid die onder den nieuwen hemel zich eenmaal op de nieuwe aarde ontplooi zal, zal niets van het nu heerscheende burgerlijke en politieke en oeconomische leven overblijven. Dat alles gaat ten gronde, houdt op te bestaan en verdwijnt. Doch daarom mag nimmer beweerd, dat er alsdan niet anders dan gezaligde individuen zouden overblijven. Wat alsdan over moet blijven, om op

de nieuwe aarde het zooveel rijkere leven te doen ontwikkelen, kan niet enkel een groote menigte van individuen wezen, maar moet zich opnieuw ontplooi in een samenstel van volken en natien en talen, gelijk het in de Apocalypse ons zoo stellig en zoo duidelijk voorgezegt wordt.

Deze gedachte lag uiteraard reeds opgesloten in de beelddespraak, die in de Voleinding het leven der wereld zich vernieuwen zou, doch hier neemt deze gedachte toch een nog rijkere vorm aan. Nu toch komt 't tot de heerlijke beelddespraak, dat het plan en bestel Gods, dat aan de oorspronkelijke schepping van onze menscheit ten grondslag lag, niet te loor gaat, maar in het eeuwige rijk van de nieuwe aarde onder den nieuwen hemel wordt overgebracht. Vergelijken bij de oorspronkelijke schepping zal de herschepping, die in de Voleinding komt, niet armer, maar rijkere wezen. De veelzijdige verscheidenheid, die zich in de oorspronkelijke schepping aankondigde, zal niet te niet worden gedaan, doch veeleer in nog rijkere veelsoortigheid opbloeien. En daar nu de menscheit, krachtens haar oorspronkelijk ingeschapen rijkdom, zou opbloeien in een veelheid van stammen en geslachten, die zich straks als volken organiseerden, kan het niet anders of geheel hetzelfde, maar op nog rijkere wijze, zal zich openbaren als de nieuwe orde van zaken na de Voleinding ingaat. Ook dan zal er niet enkel zijn een ontelbare menigte, van uitverkorenen individuen, maar ook dan zal zich die rijke verscheidenheid openbaren, die van den aanvang der Schepping af door God aan het type van onze menscheit saamleving is ingeprent. In het algemeen genomen mag gezegd, dat er in de Engelenwereld van zulk een rijke veelsoortigheid geen sprake is, ook al gaat 't niet aan, gelijk velen willen, om alle Engelen voor identiek te verklaren. Satan was ook een engel, en heel de Openbaring toont ons, dat Satan een veel rijkere en machtiger geest was dan zijn demonen. Ten aanzien van de engelen echter zijn we over den graad van deze verschillen niet nader ingelicht. Doch wel zijn we dit ten aanzien van de kinderen der menschen. Van hen weten we, dat ze even als de planten en de dieren in rijke veelsoortigheid zich onderscheiden, en dat deze alzijdige veelsoortigheid zich in de splitsing der geslachten, stammen en volken gereïaliseerd heeft.

Niet, dit behoeft wel nauwelijks opgemerkt, dat de volken gelijk ze nu gesplitst en gespleten zijn, de vaste grondtypen vertegenwoordigen, waarin naar Gods bestel zich de geslachten, stammen en volken duurzaam moeten verdeelen, om den vollen rijkdom der Schepping in het licht te doen treden. Nog pas bleek bij de uiteenvaling van de Oostenrijk-Hongaarsche Monarchie, hoe gekunsteld en onnatuurlijk die volkenverbinding thans almeer worden kon. Op de nieuwe aarde zal hiervan natuurlijk geen sprake wezen, en alle verscheidenheid der volken, stammen en geslachten zal dan zuiverlijk de grenzen volgen, die God voor de indeeling der menscheit besteld heeft.

Doch dit staat dan toch vast, dat op 't oogenblik, waarop de overige wereld wegzinkt, en er niets anders dan de Kerk der verkorenen en verlossenen zal overblijven, in die alsdan op de nieuwe aarde optredende menscheit, het door God bij de Schepping ingestelde samenstel van volken, stammen en geslachten, doch nu in geheel zuivere onderscheiding, te voorschijn zal treden. De Kerk houdt dan op Kerk te zijn, want de Kerk was een afzondering van geheel de menscheit. Dan echter zal geheel de menscheit uit niet anders bestaan dan uit hetgeen tot de Kerk van Christus behoorde, en niet slechts in naam aan die Kerk was toegevoegd, maar met het wezen der Kerk uitmaakte. De door God verkorenen, die alsdan, uit alle eeuwen her, de nieuwe menscheit op de nieuwe aarde zullen uitmaken, zullen in dit eenig oogenblik, en dan voor immer, dat rijke organisme van één in volken en stammen ingedeeld menscheit geslacht uitmaken, waarin nog schitterender dan ooit de bloei van heel de wereld in haar harmonische veelsoortigheid zal uitkomen. Hierom nu was het niet genoeg om van organisme en instituut te gewagen. Deze onderscheiding toch geldt eeniglijk voor de plaatselijke Kerk in 't heden. En zoo kon het dan ook niet volstaan, om te wijzen op de eenheid der wereld, die na het wegvallen der zondige wereld zou aanschouwd worden, maar moest bovendien opzettelijk de aandacht onzer lezers op het feit gevestigd, dat op de nieuwe aarde, die door de Voleinding onder den nieuwen hemel zou verschijnen, de aloude organische indeeling van de eerste Schep-